MONITORING TIZIMNING TA’LIM SIFATINI BOSHQARISHDAGI O’RNI

Jaloladdinova Surayyo Kamoladdin qizi

Osiyo Xalqaro Universiteti Xorazm filiali talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada monitoring tizimining ta'lim sifatini boshqarishdagi o‘rni, uning nazariy-metodologik asoslari hamda zamonaviy ta'lim jarayonidagi amaliy ahamiyati tahlil qilingan. Ta'lim sifatini oshirishda monitoring tizimining vazifalari, funksiyalari va boshqaruv qarorlarini qabul qilishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, masofaviy ta'lim sharoitida raqamli monitoring tizimlaridan foydalanishning afzalliklari, refleksiv yondashuv asosida ta'lim natijalarini baholash hamda ta'lim jarayonini takomillashtirish imkoniyatlari ko‘rib chiqilgan. Tadqiqotda tahlil, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv va ilmiy adabiyotlarni o‘rganish metodlaridan foydalanilgan. Olingan natijalar monitoring tizimini ta'lim muassasalarida samarali joriy etish ta'lim sifatini oshirish, o‘quv jarayonining shaffofligini ta'minlash va boshqaruv samaradorligini yuksaltirishga xizmat qilishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: monitoring tizimi, ta'lim sifati, ta'limni boshqarish, pedagogik monitoring, masofaviy ta'lim, refleksiya, raqamli ta'lim, baholash, ta'lim samaradorligi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.

jaloladdinovasurayyo2@gmail.com

Annotation. This article analyzes the role of the monitoring system in educational quality management, its theoretical and methodological foundations, and its practical significance in the modern educational process. The study highlights the functions of the monitoring system in improving the quality of education and supporting evidence-based managerial decision-making. Particular attention is paid to the use of digital monitoring systems in distance education, the application of a reflective approach to assessing learning outcomes, and opportunities for improving the educational process. The research employs methods such as analysis,

comparative analysis, a systematic approach, and the review of scientific literature. The findings indicate that the effective implementation of monitoring systems in educational institutions contributes to improving educational quality, ensuring transparency in the learning process, and increasing the efficiency of educational management.

Keywords: monitoring system, educational quality, quality management in education, pedagogical monitoring, distance education, reflection, digital education, assessment, educational effectiveness, information and communication technologies

Аннотация. В данной статье рассматривается роль системы мониторинга в управлении качеством образования, её теоретико-методологические основы и практическое значение в современном образовательном процессе. Освещаются функции системы мониторинга в повышении качества образования и принятии научно обоснованных управленческих решений. Особое внимание уделено использованию цифровых систем мониторинга в условиях дистанционного обучения, применению рефлексивного подхода при оценке результатов обучения и возможностям совершенствования образовательного процесса. В исследовании использованы методы анализа, сравнительного анализа, системного подхода и изучения научной литературы. Полученные результаты показывают, что эффективное внедрение системы мониторинга в образовательных учреждениях способствует повышению качества образования, обеспечению прозрачности образовательного процесса и повышению эффективности управления.

Ключевые слова: система мониторинга, качество образования, управление качеством образования, педагогический мониторинг, дистанционное обучение, рефлексия, цифровое образование, оценивание, эффективность образования, информационно-коммуникационные технологии.

Kirish.

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va uning sifatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim sifati jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash hamda innovatsion taraqqiyotni ta'minlashning muhim omili sifatida e'tirof etilmoqda. Shu bois ta'lim jarayonini samarali boshqarish, uning natijadorligini muntazam baholab borish va mavjud muammolarni o‘z vaqtida aniqlash dolzarb vazifalardan biri sanaladi.

Ta'lim sifatini boshqarishda monitoring tizimi muhim boshqaruv vositasi sifatida xizmat qiladi. Monitoring ta'lim jarayonining holatini muntazam kuzatish, ma'lumotlarni yig‘ish, tahlil qilish va ularning natijalari asosida boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi. Mazkur tizim orqali o‘quvchilarning bilim darajasi, o‘qituvchilarning pedagogik faoliyati, ta'lim mazmuni va o‘quv jarayonining samaradorligi kompleks baholanadi. Olingan ma'lumotlar asosida ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan amaliy chora-tadbirlar ishlab chiqiladi. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi monitoring tizimlarini yangi bosqichga olib chiqdi. Masofaviy ta'lim platformalari, elektron ta'lim resurslari va avtomatlashtirilgan axborot tizimlari ta'lim jarayonini real vaqt rejimida kuzatish, tahlil qilish va natijalarni tezkor baholash imkoniyatini yaratmoqda. Ayniqsa, masofaviy ta'lim sharoitida monitoring tizimi o‘quvchilarning faolligi, mustaqil ta'lim ko‘nikmalari hamda refleksiv faoliyatini baholashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur maqolaning maqsadi monitoring tizimining ta'lim sifatini boshqarishdagi o‘rnini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilish, uning zamonaviy ta'lim tizimidagi ahamiyatini ochib berish hamda masofaviy ta'lim sharoitida monitoring tizimidan samarali foydalanish bo‘yicha ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism.

Monitoring ta'lim tizimida boshqaruv faoliyatining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u ta'lim jarayonining holatini muntazam kuzatish, olingan ma'lumotlarni tahlil qilish va ular asosida boshqaruv qarorlarini qabul qilishni ta'minlaydi. Pedagogik monitoringning asosiy maqsadi ta'lim sifati holatini aniqlash, uning rivojlanish dinamikasini baholash hamda ta'lim jarayonini takomillashtirish uchun zarur bo'lgan axborotlarni shakllantirishdan iborat.

Ilmiy adabiyotlarda monitoring uzluksiz, tizimli va maqsadga yo'naltirilgan boshqaruv mexanizmi sifatida talqin etiladi. Uning samaradorligi monitoringning muntazamligi, obyektivligi, ishonchliligi va tezkorligi bilan belgilanadi. Shu sababli monitoring faqat nazorat vositasi emas, balki ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi boshqaruv instrumenti hisoblanadi.
Ta'lim sifatini boshqarishda monitoring tizimining o'rni
Ta'lim sifatini boshqarish ta'lim jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, nazorat qilish, tahlil qilish va takomillashtirish bosqichlarini qamrab oladi. Monitoring mazkur bosqichlarning barchasini zarur axborot bilan ta'minlaydi.

Monitoring tizimi orqali:

- ta'lim standartlari bajarilish darajasi aniqlanadi;
- o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalari baholanadi;
- pedagoglarning kasbiy faoliyati tahlil qilinadi;
- ta'lim jarayonidagi muammolar o'z vaqtida aniqlanadi;
- ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan boshqaruv qarorlari ishlab chiqiladi.

Monitoring natijalariga asoslangan boshqaruv qarorlari ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda ta'lim muassasasining strategik rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Masofaviy ta'lim sharoitida monitoring tizimining ahamiyati
Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi monitoring tizimlarini yangi bosqichga olib chiqdi. Masofaviy ta'lim platformalari o'quvchilarning darslarda ishtiroki,

topshiriqlarni bajarish sifati, test natijalari, mustaqil ta'lim faoliyati va refleksiv fikrlash jarayonlarini real vaqt rejimida kuzatish imkonini bermoqda.Masofaviy ta'limda monitoring quyidagi afzalliklarni ta'minlaydi:

- o'quv jarayonini uzluksiz nazorat qilish;
- ta'lim natijalarini tezkor tahlil qilish;
- individual ta'lim trayektoriyasini shakllantirish;
- o'quvchilarga o'z vaqtida qayta aloqa (feedback) berish;
- ta'lim sifati ko'rsatkichlarini doimiy monitoring qilish.

Bunday imkoniyatlar pedagoglarga har bir o'quvchining o'zlashtirish darajasini chuqur tahlil qilish va individual yondashuvni qo'llash imkonini yaratadi.Zamonaviy pedagogikada refleksiv monitoring alohida ahamiyat kasb etmoqda. Refleksiv monitoring o'quvchilarning nafaqat bilim natijalarini, balki o'z faoliyatini tahlil qilish, o'zini baholash va o'z-o'zini rivojlantirish jarayonlarini ham qamrab oladi.Refleksiv monitoringni qo'llash natijasida:

- o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlanadi;
- tanqidiy va ijodiy fikrlash shakllanadi;
- o'z-o'zini baholash kompetensiyasi rivojlanadi;
- ta'lim motivatsiyasi ortadi;
- uzluksiz ta'limga bo'lgan ehtiyoj kuchayadi.

Shu bois refleksiv monitoring kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan zamonaviy ta'limning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.Ta'lim sifatini yanada oshirish uchun monitoring tizimini quyidagi yo'nalishlarda rivojlantirish maqsadga muvofiq:

- sun'iy intellekt asosidagi tahliliy monitoring tizimlarini joriy etish;
- katta hajmdagi ta'lim ma'lumotlarini (Big Data) tahlil qilish texnologiyalaridan foydalanish;
- pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish;
- monitoring natijalarini boshqaruv qarorlariga integratsiya qilish;
- refleksiv baholash usullarini takomillashtirish.

Mazkur yo'nalishlarning amaliyotga tatbiq etilishi ta'lim sifati monitoringining aniqligi va samaradorligini oshirib, ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarini yanada takomillashtirishga xizmat qiladi.

Xulosa.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, monitoring tizimi ta'lim sifatini boshqarishning muhim va ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Monitoring ta'lim jarayonini muntazam kuzatish, olingan ma'lumotlarni tahlil qilish hamda ular asosida ilmiy asoslangan boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi. Natijada ta'lim jarayonidagi mavjud muammolar o'z vaqtida aniqlanadi, ularni bartaraf etish bo'yicha samarali choralar ishlab chiqiladi va ta'lim sifati izchil takomillashtiriladi.

Masofaviy ta'lim sharoitida monitoring tizimining ahamiyati yanada ortmoqda. Raqamli platformalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'lim jarayonini real vaqt rejimida kuzatish, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi, faolligi va refleksiv faoliyatini baholash imkoniyati yaratilmoqda. Bu esa ta'lim jarayonining shaffofligini ta'minlash, individual yondashuvni kuchaytirish va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, refleksiv monitoringni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish o'quvchilarda o'z-o'zini baholash, tanqidiy fikrlash, mustaqil ta'lim olish va kasbiy rivojlanish kompetensiyalarini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Monitoring natijalaridan samarali foydalanish pedagogik faoliyatni takomillashtirish, ta'lim muassasasi boshqaruvining samaradorligini oshirish hamda ta'lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga yaqinlashtirishga xizmat qiladi.

Kelgusida monitoring tizimlarini sun'iy intellekt, katta hajmdagi ma'lumotlarni (Big Data) tahlil qilish texnologiyalari va raqamli analitika vositalari bilan integratsiya qilish, shuningdek, refleksiv monitoring mexanizmlarini takomillashtirish ta'lim sifatini boshqarishning samaradorligini yanada oshiradi. Shu bois monitoring tizimini rivojlantirish va uni zamonaviy pedagogik texnologiyalar

bilan uyg'unlashtirish ta'lim tizimining barqaror rivojlanishida ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O‘RQ–637-son "Ta'lim to‘g‘risida"gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risidagi Farmoni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Oliy ta'lim va umumiy o‘rta ta'lim tizimida ta'lim sifatini baholash hamda monitoringni tashkil etishga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar.
4. Avanesov, V. S. (2018). Pedagogicheskaya diagnostika i monitoring kachestva obrazovaniya. Moskva.
5. Bespalko, V. P. (2019). Slagayemye pedagogicheskoy texnologii. Moskva.
6. Selevko, G. K. (2021). Sovremennye obrazovatelnye texnologii. Moskva.
7. Zeer, E. F. (2020). Psixologiya professionalnogo razvitiya. Moskva.